

Project 'de middeleeuwse stad'

Docentenhandleiding

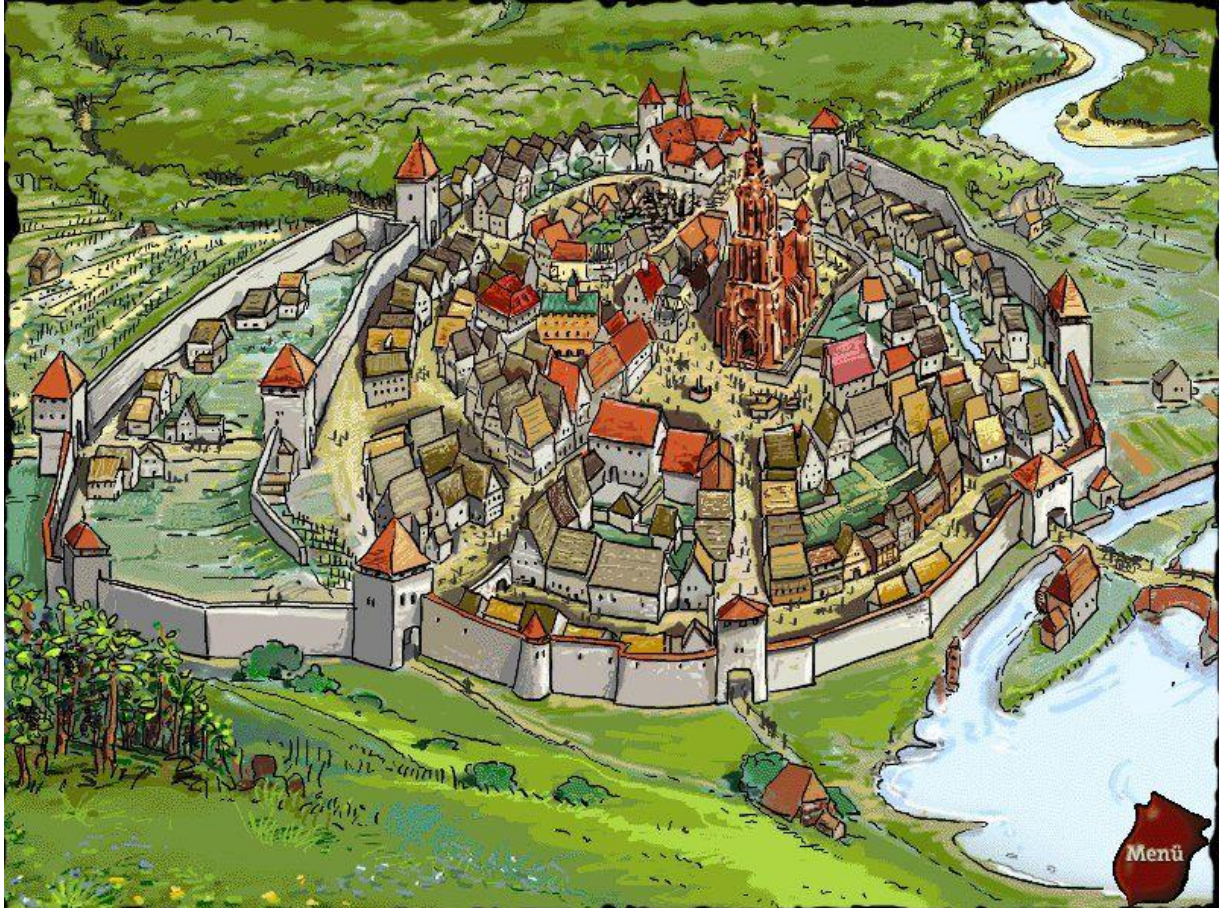
Gemaakt door: Myrthe Laan

Myrthelaan@hotmail.com

2019, Zwolle.

Dit is de docentenhandleiding voor bij de werkboekjes A, B en C van de middeleeuwse stad.

De middeleeuwse stad

Inleiding

Dit project is gemaakt voor geschiedenisdocenten die bezig willen met differentiatie in de les. Voorafgaand aan dit hoofdstuk heb ik de toetsen en het gemaakte werk van de leerlingen geanalyseerd. Daarna heb ik de klassen ingedeeld in groepjes. De ene helft (groep A) zijn leerlingen die op een lager niveau de stof aangeboden krijgen, het maken van verschillende denkstappen vinden zij lastig en het werk moet voor stapsgewijs uitgelegd worden. De andere helft van de klas (groep B) krijgt de stof op een hoger niveau aangeboden en hebben meer inzicht. Zij kunnen meerdere denkstappen maken en verbanden leggen.

Aan de hand daarvan krijgen ze dezelfde opdrachten alleen zijn deze vormgegeven op hun niveau. De instructie is voor de klas hetzelfde, de verwerking is alleen anders.

Onderstaand is een schema toegevoegd vanuit het boek differentiëren kun je leren. Dit kan een handvat geven over de rol van de docent tijdens de lessen.

De opdrachten zijn gemaakt voor een kader-tl klas en is gebaseerd op de methode MEMO.

Elke les is als volgt opgebouwd (Berben, 2018, 36):

1. Klassikale instructie onderwerp van de les
2. Uitleg opdracht groep B (sterkere groep) – zelfstandig aan het werk
- 3 Uitleg opdracht groep A (zwakkere groep) – Aan het werk, docent loopt langs voor evt uitleg
4. Groep A zelfstandig aan het werk, docent loopt langs bij groep B.
5. Docent is beschikbaar voor vragen van alle groepjes
6. Klassikale afsluiting

Algemene informatie

Deze lessenserie is opgedeeld in 9 lessen, voor het niveau kader-tl 1. Bij het geven van de lessenserie zijn de volgende dingen van belang.

- 1) De leerlingen krijgen een A3-papier waarop hun stad getekend wordt. Omdat het een dynamische stad is, die ook groeit etc is het belangrijk dat de leerlingen met **potlood schetsen**. Pas bij les 8 wordt de plattegrond definitief gemaakt en ingekleurd.
- 2) De lessen zijn als volgt ingedeeld: het eerste gedeelte van de les bestaat uit instructie van het onderwerp, het tweede gedeelte bestaat uit de verwerking in de vorm van dit project.
- 3) Bij de afsluiting is het leuk als enkele leerlingen vertellen wat ze hebben geleerd en wat ze hebben getekend.
- 4) Toen ik het project uitvoerde bekeek ik na elke week de opdrachten en de plattegronden. Ik gaf de leerlingen vervolgens feedback op hun samenwerking en hun gemaakte stof. Op die manier kon ik nog iets beter de vinger aan de pols houden. De leerlingen gaven terug het fijn te vinden dat ze wekelijks feedback kregen, vooral omdat het een grote opdracht is!

Op de volgende pagina's heb ik kort uiteengezet wat elke groep doet ter verwerking en welke onderwerpen er in dit project voorbij komen. Ik spreek over groep A, groep B en groep C. daar wordt het volgende mee bedoeld:

Groep A – Groep A wordt gebruikt wanneer je wilt differentiëren in de les of een sterke groep hebt. De opdrachten van groep A zijn meer verdiepend en vragen meerdere denkstappen.

Groep B – Groep B wordt ook gebruikt wanneer je wilt differentiëren in de groep of een zwakke groep hebt. De opdrachten van groep B zijn meer stapsgewijs en vragen minder denkstappen. Er is meer voor ze gedaan.

Groep C – Groep C is het werkboek wanneer je niet differentieert in de les. Het is een combinatie van de bovenste twee groepen. Dit werkboekje zit apart en wordt niet besproken in de onderstaande handleiding. De opzet qua onderwerpen en les is verder hetzelfde en de opdrachten ook.

Les 1 – ontstaan van de stad

Lesdoelen:

Lesopzet: Het onderwerp van de eerste les is het ontstaan van de middeleeuwse stad. De docent geeft instructie over waar en waarom de middeleeuwse stad ontstond. Dit komt later terug in het project. De leerlingen hebben ong 25-30 minuten de tijd nodig voor de opdrachten.

Opdracht project:

Groep A)

1.1 Plaatsen van je stad. De leerlingen bepalen waar ze hun stad gaan bouwen. Bij een kruispunt, een klooster of daar waar de weg het water kruist. Deze situatie tekenen ze op hun plattegrond.

1.2 Het bedenken van een plaatsnaam. De leerlingen bedenken een plaatsnaam voor hun stad. Deze moet wel aan een aantal voorwaarden voldoen. Deze voorwaarden hebben ermee te maken met waar de stad geplaatst is. Voorbeeld: wanneer de leerlingen hebben gekozen om hun stad bij het water te leggen dan moeten ze een plaatsnaam bedenken die eindigt op een –A, net zoals Breda (Brede – Aa)

1.3 het maken van een wapen. Vervolgens bedenken de leerlingen ook een wapen voor hun stad. Hiervoor moeten ze het stappenplan volgen die in de opdrachten staat.

Tenslotte tekenen de leerlingen enkele markkraampjes en een paar huisjes als nederzetting in de plattegrond. Het begin is er!

Groep B)

1.1 plaatsen van de stad. De leerlingen bepalen waar ze hun stad gaan bouwen. Bij een kruispunt, een klooster of daar waar de weg het water kruist. Deze situatie tekenen ze op hun plattegrond.

1.2 Het bedenken van een plaatsnaam. De leerlingen mogen zelf een plaatsnaam bedenken.

1.3 het maken van een wapen. Vervolgens bedenken de leerlingen ook een wapen voor hun stad. Hiervoor moeten ze het stappenplan volgen die in de opdrachten staat.

Tenslotte tekenen de leerlingen enkele markkraampjes en een paar huisjes als nederzetting in de plattegrond. Het begin is er!

Les 2 – stadsrechten

Lesdoelen:

Lesopzet: het thema van deze les is stadsrechten. De docent legt uit wat dit zijn, wat het doel is en geeft hierbij enkele voorbeelden. De leerlingen verwerken deze rechten later in hun stad.

Verwerking:

Groep A)

2.1 Stadsrechten

De leerlingen bedenken stadsrechten voor hun stad. Groep A bedenkt deze zelf. De enige voorwaarde is dat ze aan het eind van deze les hun eigen munt mogen slaan, een muur mogen bouwen en een bestuur mogen samenstellen. Dit is noodzakelijk om door te gaan met de bouw van de stad. De docent is leenheer en de leerlingen moeten de rechten ontvangen van de docent.

2.2 Geld

De leerlingen mogen nadat ze hun stadsrechten gekregen hebben hun eigen munt slaan. Ze bedenken een voor – en achterkant en bedenken ook een naam voor hun munt. Deze worden in de hoek van de plattegrond getekend.

2.3 Stadsmuur

De stad heeft ook het recht om een muur te bouwen gekregen. De leerlingen mogen om hun stad een mooie muur bouwen met stadspoort

Ten slotte bouwen de leerlingen een paar huisjes erbij in de stad.

Groep B)

2.1 Stadsrechten

De leerlingen mogen uit een rijtje stadsrechten 5 stadsrechten kiezen die zij willen voor hun stad. De enige voorwaarde is dat ze aan het eind van deze les hun eigen munt mogen slaan, een muur mogen bouwen en een bestuur mogen samenstellen. Dit is noodzakelijk om door te gaan met de bouw van de stad. De docent is leenheer en de leerlingen moeten de rechten ontvangen van de docent.

2.2 Stadsmuur

De stad heeft ook het recht om een muur te bouwen gekregen. De leerlingen mogen om hun stad een mooie muur bouwen met stadspoort

Ten slotte bouwen de leerlingen een paar huisjes erbij in de stad.

Les 3 – Hanze

Het onderwerp van deze les is de Hanze. De docent geeft hierover instructie. De leerlingen verwerken dit vervolgens.

Groep A

3.1 Handelscontract

De leerlingen vullen in hun groepje het handelscontract in. Nadat het contract is ondertekent zoeken ze andere steden op van groep A. Ze gaan samen in overleg en moeten proberen om met twee andere steden een handelscontract te sluiten. Deze stad moet hun handtekening zetten.

3.2 Marktplaats

De leerlingen tekenen in hun plattegrond in ieder geval een marktplaats waar de markt kan staan in de stad. Wanneer de stad bij een rivier geplaatst is, dan mogen ze ook een haven tekenen. Wanneer de stad bij een klooster of een weg geplaatst is moeten ze een plek tekenen waar de handelaren hun karren kwijt kunnen. Ten slotte moeten ze ook een herberg tekenen.

Groep B

3.1 Geld *deze zou evt ook de vorige les gemaakt kunnen zijn als ze tijd over hebben.*

De leerlingen mogen nadat ze hun stadsrechten gekregen hebben hun eigen munt slaan. Ze bedenken een voor – en achterkant en bedenken ook een naam voor hun munt. Deze worden in de hoek van de plattegrond getekend.

3.2 Handelscontract

De leerlingen vullen in hun groepje het handelscontract in. Nadat het contract is ondertekent zoeken ze andere steden op van groep B. Ze gaan samen in overleg en moeten proberen om met twee andere steden een handelscontract te sluiten. Deze stad moet hun handtekening zetten.

3.3 Marktplaats

De leerlingen tekenen in hun plattegrond in ieder geval een marktplaats waar de markt kan staan in de stad. Wanneer de stad bij een rivier geplaatst is dan mogen ze ook een haven tekenen. Wanneer de stad bij een klooster of een weg geplaatst is moeten ze een plek tekenen waar de handelaren hun karren kwijt kunnen. Ten slotte moeten ze ook een herberg tekenen.

Les 4 – Leven in de stad

De docent geeft deze les instructie over hoe het leven eruit zag in de middeleeuwse stad. Hoe zag een stad eruit, etc. Als verwerking gaan de leerlingen zich verdiepen in het leven van de bewoners. Deze week is deze hetzelfde.

Groep A + B

4.1 Bewoners met een verhaal

Elke leerling uit een groepje kiest een bewoner. De bakker, de boer of de smid. Vervolgens bedenkt de leerling een verhaal bij elke bewoner (zie werkblad). Daarnaast tekent de leerling ook het huis van de bewoner. Bij de vraag: 'Wat vindt de bewoner van de stad' moeten de leerlingen (in ieder geval van groep a) gebruik maken van de informatie van de les.

4.2 Tekenen van de huizen

Ter verwerking moeten de leerlingen het huis van hun bewoner tekenen op de plattegrond, dit is dan dezelfde die ze hebben getekend. Bovenop het werkblad staat bij sommige bewoners ook wáár het huis komt te staan. Daarnaast tekenen ze nog meer huizen, riviertjes, waterputten en dieren in de stad.

De stadsmuur mag worden uitgebreid.

Les 5 – Gilden

De docent geeft deze les instructie over gilden. Als verwerking gaan de leerlingen de gilde van hun bewoner uitschrijven en bedenken. De opdrachten is deze week weer hetzelfde.

Groep A+B

5.1 Gilde

De vorige les heeft de leerling een verhaal geschreven bij een bewoner. Deze week gaat de leerling bij dezelfde bewoner een gilde bedenken (zie werkblad). Bij dit invullen wordt gebruik gemaakt van de informatie die de docent gegeven heeft.

5.2 Plattegrond

Bij de plattegrond wordt deze les getekend:

- 1) Het huis van elke bewoner (als je dit nog niet had gedaan)
- 2) Het aantal bakkerijen/smederijen/boerderijen/marktkramen dat de leerlingen hebben opgeschreven op het werkblad.

Je plattegrond mag aardig vol zijn al. Het doel is om hem zo vol te krijgen als een echte middeleeuwse stad in die tijd.

Les 6 – Bestuur van de stad

Deze les staat in het teken van het bestuur van de middeleeuwse stad. Als verwerking stellen de groepjes hun eigen bestuur samen en bedenken ze wetten voor de stad.

Groep A

6.1 Een eigen bestuur

Het groepje vult het werkblad in waarin ze hun eigen bestuur samenstellen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de informatie die er gegeven wordt in de opdracht en door de docent. Elk groepslid zet hier zijn handtekening onder.

6.2 Wetten maken

De leerlingen bedenken op basis van de informatie 5 wetten die gelden voor hun middeleeuwse stad. Er staan een paar voorwaarden waar de leerlingen zich aan moeten houden. Dit wordt ingevuld op het werkblad.

Deze les tekenen de leerlingen een rechtbank, een plek waar straf wordt gegeven en een stadhuis op de plattegrond.

Groep B

6.1 Een eigen bestuur

Het groepje vult het werkblad in waarin ze hun eigen bestuur samenstellen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de informatie die er gegeven wordt in de opdracht en door de docent. Elk groepslid zet hier zijn handtekening onder.

6.2 Wetten maken

De leerlingen kiezen uit 10 wetten die al zijn gegeven 5 wetten die ze willen voor hun stad en deze vullen ze in op het werkblad.

Deze les tekenen de leerlingen een rechtbank, een plek waar straf wordt gegeven en een stadhuis op de plattegrond.

Les 7 – geloof in de middeleeuwen

Deze les staat in teken van het geloof in de middeleeuwen. De docent mag ingaan op de katholieke kerk en de macht van de kerk. Ook gaan we het hebben over beschermheiligen en legendes.

Groep A

7.1 Beschermheilige

Het groepje kiest een beschermheilige en vult het werkblad in. De beschrijven hoe hun beschermheilig heet, tekenen hoe hij eruit ziet en vertellen waarom het hun beschermheilige is.

7.2 Legende

Bij een beschermheilige hoort een legende en deze schrijven de leerlingen dan ook. Daarnaast tekenen ze hier een stripverhaal bij of maken een tekening.

In de hoek van de plattegrond komt een tekening van de beschermheilige. Daarnaast tekenen de leerlingen één of meerdere kerken in de plattegrond.

Groep B

7.1 Beschermheilige

Het groepje kiest een beschermheilige en vult het werkblad in. De beschrijven hoe hun beschermheilig heet, tekenen hoe hij eruit ziet en vertellen waarom het hun beschermheilige is.

7.2 Feestdag

De beschermheilige krijgt ook een feestdag, net als Sinterklaas. De leerlingen bedenken hiervoor een datum, gewoontes en tradities etc en vullen dit in op hun werkblad.

In de hoek van de plattegrond komt een tekening van de beschermheilige. Daarnaast tekenen de leerlingen één of meerdere kerken in de plattegrond.

Les 8 – Afmaken plattegrond

Deze les staat in teken van het afmaken van de plattegrond. Als optie kan de docent nog vestingwerken uitleggen de leerlingen hun stad vestingwerken laten tekenen.

Groep A + B

De leerlingen controleren eerst middels een lijst of ze alles op de plattegrond getekend hebben. Als ze dit hebben gedaan mogen ze gaan kleuren.

8.2 Inkleuren

Alles in de stad krijgt een kleur, vergeet de legenda niet!

8.3 Voorbereiden presentatie

Je gaat je stad voorstellen aan je klasgenoten. Bereid je presentatie voor. Dit moet er in de presentatie zitten:

- Je presentatie duurt ongeveer 5 minuten
- Vertel over de positie van je stad. Waar ligt ie en waarom?
- Vertel iets over 4 opdrachten uit je boekje (je bestuur, of je bewoners, of vertel over de stadsrechten bijvoorbeeld)
- Zorg dat iedereen aan het woord komt
- Laat vooral zien wat jullie hiervan geleerd hebben!

Les 9 – presentatie

Deze les presenteert elk groepje hun stad. Daarnaast wordt de stad ook beoordeeld door de docent. Hieronder heb ik beoordelingsrubrics gemaakt die de docent kan gebruiken bij de beoordeling van de stad.

Beoordelingsformat 'middeleeuwse stad'

Voorwaardelijke eisen:

- De namen en klas staan op de opdracht
- Het mapje is ingeleverd en de plattegrond is afgemaakt

Twee maal niet toereikend betekent een herkansing. De leerling moet in ieder geval ... punten halen van de ... punten. De werkhouding wordt meegenomen in de eindbeoordeling.

Er zijn drie niveaus van werkhouding: onvoldoende, voldoende, goed. Hiertussen kan beoordeeld worden met halve punten. Dit is naar inzicht van de docent. in totaal zijn er 28 punten te behalen wanneer deze op niveau is, bij 14 punten (voldoende) is het een 6.

Niet toereikend (0 punten)	Voldoende (1p)	Op niveau (2 p)	Boven niveau (3 punten)

onderstaand beoordelingsformat gaat over de plattegrond

Niet toereikend	voldoende	op niveau	boven niveau
De stad heeft geen naam of er is niet gehouden aan de gestelde eisen	de stad heeft wel een naam maar deze bestaat al / weinig creativiteit	De stad heeft een naam welke creatief is. De naam is mooi weergegeven.	naar inzicht docent
Er is geen wapen gemaakt of er is niet gehouden aan de eisen.	er is een wapen gemaakt die er mooi uitziet maar er is maar deels aan de gestelde eisen voldaan	Het wapen ziet er mooi uit en er is gehouden aan de gestelde eisen.	Inzicht docent
De stad is niet geplaatst bij een rivier een kruispunt of een klooster.	De stad is geplaatst bij een rivier, stad of kruispunt	De rivier is geplaatst bij een rivier, weg op klooster en nog een beetje extra.	inzicht docent
Er zijn minder dan 5	Er zijn 5 stadsrechten	naar inzicht docent	--

stadsrechten	bedacht of opgeschreven. De bedachte stadsrechten zijn gemaakt volgens de eisen.		
Er is geen muur	Er is een muur gebouwd	naar inzicht docent	--
Er is geen munt gemaakt, deze is niet ingekleurd of er staat geen naam onder	De munt is gemaakt volgens de eisen	naar inzicht docent	--
Het handelscontract is niet af of niet ingevuld	Het handelscontract is volledig ingevuld maar is een beetje buiten proportie	Het handels contract is volledig ingevuld en ze hebben alle handtekeningen	naar inzicht docent
Niet iedereen heeft een verhaal over een bewoner geschreven	Elke groepsgenoot heeft een verhaal geschreven, maar niet uitgebreid	er is uitgebreid geschreven over elke bewoner. de bewoner is ingekleurd	Naar inzicht docent
Niet iedereen heeft een gilde geschreven bij zijn bewoner	iedere groepsgenoot heeft een gilde geschreven, maar niet uitgebreid of klopt niet	Er is uitgebreid een gilde bedacht bij elke bewoner	naar inzicht docent
Er is geen bestuur bedacht	Er is een bestuur gemaakt maar hierin staan fouten	Er is een bestuur gemaakt en deze klopt	naar inzicht docent
Er zijn geen wetten bedacht	er zijn minder dan 5 wetten of niet kloppende wetten bedacht	er zijn 5 goede wetten bedacht	naar inzicht docent
Er is geen beschermheilige, feestdag of legende bedacht	Er is een beschermheilige & feestdag bedacht alleen niet uitgebreid. Zelfde voor legende. of wel legende en geen tekening	Er is een beschermheilige & feestdag of beschermheilige & legende bedacht en deze is uitgebreid met tekeningen etc	naar inzicht docent
De plattegrond is niet volledig ingekleurd	De plattegrond is helemaal ingekleurd	De plattegrond is heelnetjes ingekleurd en er is ook een	Eigen inzicht docent

		omgeving	
Niet elk onderdeel staat op de stad *zie lijst onderaan	Bijna elk onderdeel staat getekend op de plattegrond	Alles is op de plattegrond getekend	Naar inzicht docent,

Beoordeling presentatie

Groep	Eisen	Cijfer
	☐ Positie stad ☐ Uitleg plattegrond ☐ Iedereen aan het woord ☐ 5 minuten ☐ kennis	☐ Opdracht 1 ☐ Opdracht 2 ☐ Opdracht 3 ☐ Opdracht 4 ☐ iets extra's
Groep	Eisen	Cijfer
	☐ Positie stad ☐ Uitleg plattegrond ☐ Iedereen aan het woord ☐ 5 minuten ☐ kennis	☐ Opdracht 1 ☐ Opdracht 2 ☐ Opdracht 3 ☐ Opdracht 4 ☐ iets extra's
Groep	Eisen	Cijfer
	☐ Positie stad ☐ Uitleg plattegrond ☐ Iedereen aan het woord ☐ 5 minuten ☐ kennis	☐ Opdracht 1 ☐ Opdracht 2 ☐ Opdracht 3 ☐ Opdracht 4 ☐ iets extra's
Groep	Eisen	Cijfer
	☐ Positie stad ☐ Uitleg plattegrond ☐ Iedereen aan het woord ☐ 5 minuten ☐ kennis	☐ Opdracht 1 ☐ Opdracht 2 ☐ Opdracht 3 ☐ Opdracht 4 ☐ iets extra's
Groep	Eisen	Cijfer
	☐ Positie stad ☐ Uitleg plattegrond ☐ Iedereen aan het woord ☐ 5 minuten ☐ kennis	☐ Opdracht 1 ☐ Opdracht 2 ☐ Opdracht 3 ☐ Opdracht 4 ☐ iets extra's
Groep	Eisen	Cijfer
	☐ Positie stad ☐ Uitleg plattegrond ☐ Iedereen aan het woord ☐ 5 minuten ☐ kennis	☐ Opdracht 1 ☐ Opdracht 2 ☐ Opdracht 3 ☐ Opdracht 4 ☐ iets extra's